

ORTADOğU GÜNDEMİ

27 Haziran-3 Temmuz 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

BM Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu Başkanı Paulo Pinheiro, insani yardımın akışına izin veren yetkinin sonlandırılma ihtimaliyle ilgili endişelerini dile getirdi. Rusya'nın veto etmesinden korkulduğunu ve Çin'in pozisyonuyla ilgili belirsizlik olduğunu açıklayan Pinheiro, uluslararası toplumu "Suriye halkının çıkarlarını göz önünde bulundurmaya ve sınır ötesini kapatmanın onlara yardımcı olmayacağını anlamaya" çağırdı.¹

ABD Ordusu, Suriye'nin İdlib vilayetinde el Kaide bağlantılı bir grubun üst düzey liderini hedef alan baskın düzenlediğini söyledi. ABD Merkez Komutanlığı tarafından yapılan açıklamada saldırının Hurras ed-Din'in "üst düzey lideri" Ebu Hamza el Yemeni'yi hedef aldığı belirtildi. İlk incelemenin sivil kayıplar göstermediği eklendi.²

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, 27 Haziran Pazartesi günü gerçekleştirdiği ziyarette mevkidaşı Çavuşoğlu ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile temaslarda bulundu. Suriye'deki son gelişmelerin ele alındığı görüşmelerin ardından Ankara'da düzenlenen ortak basın toplantısında "Türkiye'nin güvenlik kaygılarının çok iyi anlandığı" dile getirildi. Abdullahiyan, "Türk dostlarımızın güvenlik kaygılarının bir an önce ve kalıcı olarak giderilmesi gerektiğine inanıyoruz" dedi. Çavuşoğlu, terörün tüm ulusların ortak sorunu olduğunu ve bu nedenle küresel ve bölgesel iş birliğini gerektirdiğini söyledi.³

• Suriye Rejimi

Devlet haber ajansı SANA tarafından 29 Haziran Çarşamba günü yapılan açıklamada, Suriye'nin Ukrayna'nın doğusundaki ayrılıkçı Luhansk ve Donetsk bölgesinin bağımsızlığını ve egemenliğini resmen tanıdığını söyledi.⁴ Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski, Kiev ve Şam arasındaki diplomatik ilişkilerin sona erdiğini duyurdu.⁵

İçişleri Bakanlığının yaptığı açıklamada Suriye narkotik birimlerinin captagon olarak bilinen 2,3 tonluk rekor miktarda amfetamin tipi uyarıcı ele geçirdiğini duyurdu. Yetkililerin devam eden soruşturma kapsamında Hama ili yakındaki bir çiftlikte uyuşturucu içeren bir deponun varlığı konusunda uyarıldığı belirtildi.⁶

Başbakan Hüseyin Arnus, Suriye'ye yönelik medya savaşının yıllardır karşı karşıya oldukları terör ve ekonomik savaşın boyutlarından birini oluşturduğunu söyledi. İran Radyo Televiz-

1 <https://english.alaraby.co.uk/news/nw-syria-will-deteriorate-if-border-crossing-vetoed-un>

2 <https://www.aljazeera.com/news/2022/6/28/us-kills-senior-leader-of-al-qaeda-linked-group-in-syria>

3 <https://www.hurriyetdailynews.com/iran-says-understands-turkiyes-need-for-syria-operation-174913>

4 <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-recognizes-independence-sovereignty-donetsk-luhansk-state-news-agency-2022-06-29/>

5 <https://www.arabnews.com/node/2113631/world>

6 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/06/syria-seizes-record-23-tonnes-captagon-ministry>

yon Kurumu Başkanı Peyman Jebli ve beraberindeki heyet ile görüşen Arnus, bölgesel ve uluslararası olayların gerçekliği hakkında kamuoyunu bilgilendirmek için iki ülkedeki medya kurumları arasındaki çabaları birleştirme çağrısında bulundu.⁷

• Fırat'ın Doğusu

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Suriye'nin kuzeyine yönelik bir operasyon başlatılması konusunda, "telaşa ve aceleye gerek olmadığını" söyledi. Erdoğan açıklamasının devamında, "Biz zaten şu an o bölgede çalışıyoruz. Malum, bir taraftan Irak'ın kuzeyindeki çalışmalarımız, bir taraftan yine aynı şekilde Suriye'nin kuzeyinde, Afrin'de çalışmalarımız var. Her zaman dediğim gibi, bir gece ansızın gelebiliriz" ifadelerini kullandı.⁸

Suriye'nin başkenti Şam'a resmî ziyarette bulunan İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelik olası askerî operasyonuna karşı olduklarını bildirdi. "Komşumuz Türkiye'nin endişelerini anlıyoruz ancak Suriye'de herhangi bir askerî müdahaleye karşıyız" diyen Abdullahiyan, İran'ın "Türkiye ile Suriye arasındaki yanlış anlaşılmayı diyalog yoluyla" çözmeye çalıştığını sözlerine ekledi.⁹

Suriye'deki Kürt bir yetkili, Suriye rejimi ile YPG'nin, Rusların arabuluculuğunda, Türkiye'nin Suriye'ye muhtemel yeni askerî operasyonu ile ilgili görüşmeler gerçekleştirdiğini iddia etti. YPG militanları daha önce, Türkiye'nin "güvenli bölgeleri genişletme" amacıyla düzenleyeceği operasyonlara karşı rejimle iş birliğine hazır olduklarını bildirmişti. YPG ile Suriye rejimi yetkililerinin bu bağlamda ilk defa görüştüğü kaydedildi. Bu arada rejim güçleri, Rakka ve Halep'in kuzeyindeki mevzilerini güçlendirdi. Son haftalarda rejime ait çok sayıda askerî konvoyun bölgeye intikal ettiği öğrenildi. En son geçtiğimiz çarşamba günü, dört otobüs dolusu asker Rakka'nın kuzeyindeki Ayn İsa beldesine getirildi. Bu askerlerin, YPG ile Suriyeli muhalifler arasındaki temas hatları boyunca görevlendirildiği öğrenildi.¹⁰

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) 2 Temmuz Cumartesi günü Rakka'da bir araca yönelik SİHA saldırısı düzenledi. Söz konusu saldırıda 1 YPG militanı etkisiz hâle getirilirken, 2 YPG'li de yaralandı. YPG güdümündeki Suriye Demokratik Güçleri (SDG) tarafından yapılan yazılı açıklamada, TSK saldırısında ölen militanın YPJ üyesi "Mizgin Kobani" kod adlı Siham Mıslım olduğu kaydedildi. Yaralanan YPG üyelerine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmedi. SİHA saldırısına ilişkin Türkiye Savunma Bakanlığı'ndan (MSB) herhangi bir açıklama yapılmadı.¹¹

7 <https://sana.sy/en/?p=276234>

8 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3736186/turkiye-suriye-nin-kuzeyine-yonelik-askeri-operasyon-ile-ilgili-acele-etmiyor>

9 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iran/020720221>

10 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3736591/ozerk-yonetim-ile-sam-hukumeti-rus-araciliginda-sinir-guvenligini-gorustu>

11 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/030720227>

ABD'ye ait yeni bir araç 29 Temmuz Çarşamba günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 50 tırdan oluşan konvoyun Suriye'nin Haseke ve Deyrizor vilayetlerinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi.¹²

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

CENTCOM'dan yapılan yazılı açıklamada, "CENTCOM Kuvvetleri, 27 Haziran'da Suriye'nin İdlib ilinde El Kaide bağlantılı bir terör örgütü olan Hurras ed-Din'in üst düzey lideri Ebu Hamza el Yemeni'yi hedef alan bir kinetik saldırı düzenledi. Ebu Hamzah el Yemeni, saldırı sırasında bir motosiklet üzerinde yalnız seyahat ediyordu" ifadelerine yer verildi. Saldırıda, söz konusu kişinin öldürülüp öldürülmediği bilgisine yer verilmeyen açıklamada, ilk incelemede sivil kaybı olmadığı kaydedildi.¹³

Fırat Kalkanı Harekâtı ile terörden arındırılan Cerablus'un Tel Ali ve Selce köylerinde 27 Haziran 2022'de araçlara yerleştirilen bombalar eş zamanlı patlatıldı. Terör saldırılarında yaralanan 5 sivil Cerabus'taki hastanelere nakledildi. Olay yerinde inceleme yapan yerel güvenlik güçlerinin, saldırının terör örgütü YPG/PKK tarafından düzenlendiği ihtimali üzerinde durduğu belirtildi. Öte yandan, Münbiç ilçesinde işgalini sürdüren terör örgütü YPG/PKK'nın sabah saatlerinde Cerablus ilçesinin güney kırsalına gerçekleştirdiği füze saldırılarında 3 sivil yaralanmıştı.¹⁴

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Parlamento Başkan Yardımcısı Şahvan Abdullah liderliğindeki Iraklı heyet Azerbaycan'ı ziyaret etti. Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov ile ikili ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik değerlendirmelerin yapıldığı görüşmede; turizmin canlandırılması, iki ülke arası havayolu seferleri, Iraklı göçmenlere verilen Azerbaycan vizesinin kolaylaştırılması gibi konular tartışıldı.¹⁵

Başbakan Mesrur Barzani, Uluslararası Koalisyon'un Irak ve Suriye Güçleri Genel Komutanı General Karl Harris'i kabul etti. Görüşmede, Irak ve Suriye'nin mevcut durumu ile terörle mücadeledeki son gelişmeler ele alınırken, Peşmerge ile Irak Ordusu arasında güvenlik alanındaki iş birliğinin terörle mücadele ve Irak'ın istikrarı açısından önemli olduğu vurgulandı.¹⁶

¹² <https://www.syriahr.com/en/257695/>

¹³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-idlibde-el-kaide-baglantili-bir-orgutun-elebasina-yonelik-saldiri-duzenledi/2624142>

¹⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-kuzeyindeki-cerablus-ilcesinde-es-zamanli-teror-saldirilari-duzenlendi/2623482>

¹⁵ <https://ina.iq/eng/20442-iraq-and-azerbaijan-discuss-activating-memoranda-of-understanding-between-them.html>

¹⁶ <https://www.basnews.com/tr/babat/762926>

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Amir Abdullahiyan ve Iraklı mevkidaşı Fuad Hüseyin, ikili ilişkilerin genişletilmesi ve bölgedeki son gelişmeler hakkında görüşme gerçekleştirdi. Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, Suudi Arabistan ve İran arasında yapılan müzakerelere her zaman destek olacaklarını belirterek bu yıl için hac meseleleriyle yakından ilgilendiklerini belirtti.¹⁷

Irak Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamaya göre Irak, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta düzenlenen Arap Birliğinin dışişleri bakanları düzeyinde 157. istişare toplantısına katıldı. Irak heyetine Irak'ın Mısır Büyükelçisi ve Irak'ın Arap Birliği Daimî Temsilcisi Ahmed Nayef Raşid el-Dulaimi başkanlık etti. Toplantıda Arapların bölgesel ve uluslararası sorunları ve Arap ülkeleri arasında iş birliğini geliştirmenin yolları üzerine tartışmalar yapıldı.¹⁸

• Güvenlik

Peşmerge güçlerinin, Kadir Kerem'deki komutanı Muhammed Çevri, Irak Ordusuna bağlı bir grup askerin Kadir Kerem-Tuzurmatu yoluna geldiğini ve Peşmerge güçlerine yakın bir noktaya kontrol noktası kurmak istediklerini belirtti. Çevri, askerlere, Peşmerge'ye yakın alanda kontrol noktası kuramayacaklarının iletildiğini ve bu açıklamanın üzerine Irak güçlerinin bölgeden ayrıldığını bildirdi.¹⁹ Peşmerge, Haziran 2022'nin sonunda Kor Mor Gaz Sahası'na yapılan saldırının ardından bölgeye gelen Irak güvenlik güçlerinin de sahaya girişini engellemiştir.

Basra'nın güneyindeki Garma bölgesinde, Elbu Hamdan ve Battut aşireti arasında üç yıl öncesine dayanan husumet yeniden alevlenerek silahlı çatışmaya dönüştü. Ağır silahların kullanıldığı silahlı çatışma aralıksız beş saat sürdü. Çatışmada üç kişi yaşamını yitirirken 10'dan fazla kişi yaralandı. Basra Operasyonlar Komutanlığı, çatışmayı durdurmak ve çatışmaya neden olanları tespit etmek için insansız hava araçlarının (İHA) kullanıldığını duyurdu. Garma bölgesi, aşiretler arası kavgaların en çok yaşandığı bölge olarak biliniyor.²⁰

Haşdi Şabi Heyeti Başkanı Falih el-Feyyad, Emniyet ve Disiplin Müdürlüğünün yeni karargahının açılışı esnasında yaptığı konuşmada, Haşdi Şabi'nin kimliğinin sahip olduğu değerler sistemi olduğunu vurguladı. Ayrıca Haşdi Şabi'nin, herhangi bir parti, koalisyon ve siyasi blok için bir araç olmayacağını belirtti.²¹ Falih el-Feyyad sadece Haşdi Şabi Heyeti Başkanı kimliğiyle bilinmemekte ve İran destekli Şii siyasi oluşumlardan müteşekkil Şii Koordinasyon Çerçevesi bünyesinde yer alan Ataa Hareketi'nin liderliğini yapmaktadır.

Terör örgütü PKK'nın Duhok'ta Türkiye'nin bir üssünü hedef almasının ardından Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Duhok'un Amediye ilçesine yönelik hava operasyonu başlattı.²²

17 <https://www.tehrantimes.com/news/474293/Iran-Iraq-FMs-discuss-Hajj-collaboration>

18 <https://www.iraqnews.com/iraq/iraq-participates-in-arab-leagues-157th-consultative-meeting/>

19 <https://www.basnews.com/tr/babat/762848>

20 <https://www.tebaajansi.com/irak/basrada-asiretler-arasi-catismas-olu-ve-yaralilar-var-h296202.html>

21 <https://ina.iq/eng/20416-al-fayyad-pmf-will-not-be-a-tool-to-any-party-coalition-or-political-block.html>

22 <https://www.iraqnews.com/iraq/turkish-warplanes-bombard-northern-iraq/>

Irak Güvenlik Medya Ağı, Bağdat ile Diyala arasında hava desteğiyle gerçekleştirdiği operasyonda terör örgütü IŞİD'e bağlı 5 zanlının yakalandığını açıkladı. Operasyonda, IŞİD'e ait 25 silah, 5 kilo TNT patlayıcı ve 6 havan topunun ele geçirildiği ve ele geçirilen telefon, patlayıcı ve roketlere el konduğu kaydedildi.²³

• Ekonomi

Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı yetkililerinden güney bölgesi Çevre Koruma Müdürü Valid el-Mousavi, petrol firmalarının ileri teknoloji kullanarak üretim ve arama çalışmalarından kaynaklanan kirlilikleri yasal olarak arıtmak zorunda olduklarını ve Irak'ın güneyindeki petrol sahalarında faaliyet gösteren bazı petrol şirketlerinin kirlilik ihlalleri nedeniyle cezaya tabi tutulabileceklerini belirtti.²⁴

İran-Rus Ticaret Odası Başkanı Hadi Tizhoush Taban, Irak'ın, İran'ın petrol dışı ihracat kalemleri arasında en büyük ithalatçı ülke olduğunu belirtti. İran'ın yüksek oranda ihracat yaptığı ülkeleri Çin, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Hindistan olarak sıralayan Tizboush Taban, İran'ın ithal ettiği ürünlerin en fazla BAE, Çin, Hindistan ve Almanya'dan tedarik edildiğini kaydetti.²⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak ve İran, iki ülke arasında yıllarca süren Irak-İran Savaşı'nda hayatlarını kaybeden 45 askerin kemiklerini takas etti. Irak'taki Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), Irak'ın İran topraklarında bulunan 9 askerin kemiklerini teslim aldığını, İran'ın ise ICRC'nin desteğiyle 36 askerin kalıntılarını iade ettiğini açıkladı. Transfer iki ülke arasındaki Şelemçe Sınır Kapısı'nda gerçekleşti. 2008 yılında Tahran ve Bağdat, ICRC himayesinde, savaş sırasında bilgi alışverişi ve kayıp kişilerin kalıntılarının teslim edilmesi konusunda bir anlaşma imzalamıştı. 2008 yılından sonra yüzlerce askerin kalıntıları bu anlaşmaya bağlı olarak iade edildi.²⁶

Arap Körfez Kupası Futbol Federasyonu'nun (AGCFF) yönetim ofisi, kuruluşun teftiş komitesinden gelmesinin ve komitenin şehri turnuvaya katılmaya uygun gören bir rapor vermesinin ardından yaptığı açıklamada, 2023'te Irak'ın Basra vilayetinde 25. Körfez Kupası'nın düzenleneceği belirtildi. Böylece Irak 40 yıldan uzun bir süredir ilk kez bir yarışmaya ev sahipliği yapacak.²⁷

Süleymaniye Orman ve Çevre Polisinden yapılan açıklamada Süleymaniye'nin Erbet ilçesi sınırlarındaki Bestansor köyünde orman yangını çıktığı ve çıkış nedeni bilinmeyen yangında 500 ağacın yandığı belirtildi.²⁸

23 <https://www.basnews.com/tr/babat/762811>

24 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-to-penalize-oil-firms-operating-in-southern-oilfields>

25 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-is-a-top-importer-of-Iranian-goods-Iranian-official-says>

26 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/07/iran-iraq-exchange-more-soldiers-remains>

27 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/01072022>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/762888>

Irak Yüksek Yargı Konseyi, IŞİD tarafından kaçırılan bin 259 Yezidi kadının Musul mahkemelerinde kayıtlı olduğunu bildirdi. Bu kayıtlı kayıplardan 564'ünün 18 yaşın altında olduğunu kaydeden Yüksek Konsey, bu kayıplardan 145 kadın ve çocuğun ise kayıt altına alınmadığını duyurdu. İstatistiklere göre Musul'daki üç mahkemede kaçırılan kayıtlı Yezidi kadınların toplam sayısının 1259 olduğu belirtiliyor.²⁹

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkiye'nin Bağdat Büyükelçiliği Tarım Danışmanı Mücahit Öztürk ve beraberindeki heyeti kabul etti. Turan kabulde, "Kerkük'teki tarım sektörünün kalkınması için komşu ülke Türkiye ile stratejik projelere ve ortak çabalara ihtiyacı olduğunu" vurgulayarak, "Kerkük'teki arazi sorunu, tarım sektörünün gelişmesini engelledi. ITC, iki ülke arasındaki tarihî ikili ilişkilere hizmet edecek şekilde tarım sektörünün kalkınmana yönelik projelerini desteklemektedir" ifadelerinde bulundu. Öztürk, "Bereketli bir arazi olan Kerkük ilinde tarım dosyasına ilgi ve bunun geliştirilmesi için çalışmalarımızın var. Bu yönde ITC ve yerel yönetimle iş birliği içinde çalışacağız" diye konuştu.³⁰

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Genel Başkanlığı tarafından "Irak'ta Türkmen Hakları ve Siyasi Durumları" konulu bir sempozyum düzenlendi. Düzenlenen sempozyumda konuşan ITC Başkanı Hasan Turan, "Kerkük'teki Türkmen varlığı, Irak devleti kurulduğundan beri müteakip hükümetler tarafından sürekli hedef alınmıştır. Bunun en şiddetlisi, Saddam rejimi döneminde yaşanmıştır. Kerkük'ün Türkmen kimliğini ortadan kaldırmaya çalıştılar ancak milletimizin cesaretli mücadelesi bunu izin vermedi ve vermeyecektir. Irak Bakanlar Kurulunda, Türkmenlerin haklarını savunabilmek için güçlü ve siyaseti bilen bir Türkmen'in yer alması için çaba harcayacağız" diye konuştu.³¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyeleri, ITC Başkanı Hasan Turan başkanlığında toplantı düzenledi. Toplantıda, Irak ve Türkmeneli bölgelerindeki siyasi, güvenlik durumları ve gelecek süreçte Türkmen kurumlarının çalışmalarında Türkmen gençlerine ve kadınlarına daha fazla fırsat verilecekleri vurgulandı. Toplantıda ayrıca, siyasi büro üyeleri arasında görev dağılımı yapıldığı açıklandı.³²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi'nin sosyal medya hesabından yapılan paylaşımda, "Kerkük'te Irak Federal Güçleri'nin bölgenin güvenlik durumunu istikrara kavuşturulmasında önemli rol oynadıklarını takdir eder ve desteklemekteyiz. Ancak Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan ve (ITC) Siyasi Bü-

29 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/010720222>

30 <https://khabaar.press/archives/88421>

31 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=567074184986228&set=pcb.567080428318937>

32 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=567512571609056&set=pcb.567512811609032>

ro Üyesi Aydın Maruf'un Kerkük'e bağlı Daraman Bölgesinde Irak Federal Güçleri tarafından kurulan kontrol noktasında gerekçesiz bir şekilde Kerkük'e girişine izin verilmemesi bizleri yadırgamıştır. Bu durumun tekrarlanmaması ve Kerkük'te bulunan bütün kontrol noktalarını gözden geçirilmesi için Kerkük Ortak Operasyon Komutanlığına göreve çağırıyoruz" ifadeleri yer aldı.³³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kifri İlçe Başkanı Sezgin Bayatlı, ITC Kifri İlçe Teşkilatı ile toplantı düzenledi. Toplantıda Kifri'deki Türkmenlerin sorunlarının çözümüne yönelik konuların ele alındığı belirtildi. Toplantıda ayrıca, seçim kartını yeni çıkarma ve güncelleme işlemi için nelerin yapılması gerektiğinin planlaması ele alındı.³⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük İl Başkanı Kahtan Vendavi, il başkanlığına bağlı ITC Kadın Teşkilatı ile toplantı düzenledi. Toplantıda, Irak ve özellikle Türkmeneli sahasında yaşanan son siyasi gelişmeler masaya yatırıldı. Vendavi, ITC Kadın Teşkilatı tarafından yürütülen faaliyetleri takdir ederek, Türkmen kadınlarının karar almakta rolünün önemine vurgu yaptı.³⁵

Irak Azınlıklar Koalisyonu tarafından, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Parlamento seçimlerinde kotanın rolüne ilişkin konferans düzenledi. IKBY Oluşumlardan Sorumlu Bölge Bakanı ve ITC Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf'un yaptığı açıklamada, konferans kapsamında IKBY Parlamento seçimlerinde kotanın önemini ele alındığını aktardı. Kota ve Türkmen varlığının ayrı tutulması gerektiğini söyleyen Maruf, "yetkili taraflardan özel seçimlere kotanın katılmamasını sadece genel seçimlere katılmasını talep ettik. Ayrıca Yüksek Seçim Komisyonuna gerçek Türkmen temsilcisinin olmasını bildirdik" diye konuştu. Türkmenlerin Irak'taki önemli unsurlardan biri olduğunu söyleyen Maruf, "Türkmenler azınlık değil, önemli bir unsurdur. Irak Anayasası'na göre Irak'ta üçüncü ana unsurdur, Irak Kürt Bölgesi'nde de ikinci ana unsurdur. Türkmenlerin tarihi var" ifadelerini kullandı. Maruf, Türkmenler olarak önümüzdeki IKBY Parlamento seçimlerinde Türkmenlerin kota sayısının 5'ten 7'ye çıkarılmasını talep ettiklerini vurguladı.³⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili ve Irak Parlamentosu Türkmen Kitleleri Başkanı Erşat Salihi, Kerkük Vali Vekili Rakan Said el-Cuburi ile görüştü. Görüşmede, Kerkük'ün genel durumu ve vatandaşlara kamu hizmetlerinin sunulmasındaki engellerin ele alındığı aktarıldı. Görüşmede ayrıca, Irak Gıda Güvenliği Bütçesi kapsamında yapılacak atama ve sözleşmeliler dosyasında ihlallerin yaşanmaması ve atamaların Kerkük'te yaşayan etnik gruplar arasında eşit bir şekilde paylaşılması vurgulandı. Görüşmede, Fetih Koalisyonu Kerkük Milletvekili Garip Asker de hazır bulundu.³⁷

33 <https://www.facebook.com/photo?fbid=590684665746807&set=a.484089766406298>

34 <https://www.facebook.com/ITC-K%C4%B0FR%C4%B0-B%C3%BCrosu-642096329253965/photos/pcb.2592060587590853/2592060467590865/>

35 <https://www.facebook.com/photo?fbid=341015061536332&set=pcb.341015218202983>

36 <https://www.tebaajansi.com/m/irak/erbil-de-ikby-parlamento-secimlerinde-kotanın-rolune-iliskin-h296195.html>

37 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid08sageQQMRgyYLLKy2ji8HpEEwKqQ2VMs3NzgcD8BHVkUi3tUwUfU3LBFTTgXHjY8Al&id=100044158373224

• Güvenlik

Irak Ortak Operasyonlar Komutan Yardımcısı Korgeneral Abdülemir el-Şammari başkanlığındaki bir güvenlik heyeti Selahaddin vilayetine bağlı Tuzhurmatu ilçesini ziyaret etti. Ziyaretin amacına ilişkin yapılan açıklamada, Tuzhurmatu ilçesinin güvenlik dosyasını ve güvenlik güçlerinin terör örgütü IŞİD ile yaptığı mücadeleyi incelemek olduğu açıklandı.³⁸

Kuzey Petrol Şirketine bağlı güvenlik güçlerinden yapılan açıklamada, Kerkük Petrol Şirketine yakın bir köye operasyon düzenlendiği belirtildi. Operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Kerkük Petrol Şirketine yakın bir köyde petrol kaçakçılığı yapan 1 kişinin yakalandığı ve yakalanan kişilerin evinde petrol varillerinin ele geçirildiği açıklandı.³⁹

Musul'un Telafer ilçesine bağlı Salihye köyüne yerleştirilen bombanın infilak etmesi sonucu 3 kişi yaşamını yitirdi ve 2 kişinin de yaralandığı açıklandı. Haberde, bombanın terör örgütü IŞİD tarafından yerleştirildiği açıklandı.⁴⁰

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Korgeneral Ali Fireyci yaptığı açıklamada, Kerkük'ün güneyinde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiğini belirtti. Düzenlenen operasyon ilişkin yapılan açıklamada, 7 sığınağın imha edildiği, 59 adet el yapımı bomba, 55 havan topu, 17 IŞİD mensubu ve aranmakta olan 60 kişinin de yakalandığı açıklandı.⁴¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkmen Adalet Partisi eski Başkanı Enver Bayraktar'ın vefatının 2. yıl dönümü münasebetiyle düzenlenen anma törenine katıldı. Anma töreninde konuşma yapan Turan, merhum Bayraktar'ın Türkmen davasına sunduğu hizmetlerden övgüyle söz etti.⁴²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, İngiltere'nin Irak Büyükelçisi Mark Bryson Richardson ve beraberindeki heyetle görüştü. Başkanlıktan yapılan açıklamaya göre 30 Haziran'da Erbil'de gerçekleştirilen görüşmede; Irak'taki gelişmeler, siyasi süreç ve önündeki engeller, Erbil ile Bağdat arasında yaşanan sorunlar, IKBY'deki durum ve parlamento seçimlerinin yanı sıra Peşmerge Bakanlığındaki reform süreciyle İngiltere'nin Irak ve IKBY ilişkileri ele alındı.

38 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=311188>

39 <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimare=197604>
<https://earthiq.news/archives/104247>

40 <https://www.tebaajansi.com/m/irak/telafer-de-patlama-3-olu-h296186.html>

41 <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimare=198313>

42 <https://www.facebook.com/photo?fbid=565953525098294&set=pcb.565954361764877>

Söz konusu görüşmede Erbil ile Bağdat arasında yaşanan sorunlara değinen Başkan Barzani “Sorunları karmaşık hâle getirmek hiçbir tarafın çıkarına değildir, hiç kimse kazançlı çıkmaz” dedi. Ayrıca görüşmede, Bağdat’taki Kürt partiler arasındaki birliğin önemi, uyuşturucuyla mücadelede koordinasyon ve iş birliği, göç ve mültecilerin durumu ve bölgesel gelişmeler de ele alındı.⁴³

Şii Koordinasyonu Çerçevesi Basın Komitesi tarafından yapılan açıklamaya göre, Azim Koalisyonu, Babilyon Hareketi, Şii Koordinasyonu Çerçevesi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) arasında 27 Haziran’da Celal Talabani’nin Bağdat’taki evinde gerçekleştirilen toplantıda Irak’taki son gelişmelerle ülkede kurulacak yeni hükûmete ilişkin konular masaya yatırıldı. Toplantıya katılan üç tarafın KYB Başkanı Bafel Talabani’den Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile KYB’nin cumhurbaşkanlığı adayı üzerinde uzlaşmasını istediği belirtildi. 28 Haziran’da yapılan açıklamada, “KDP ile KYB arasında cumhurbaşkanı adayı üzerine uzlaşma sağlanmaz ise ilgili tarafların KYB adayına oy vereceği” duyuruldu.⁴⁴ Bununla birlikte Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki’nin KYB Başkanı Talabani ile yaptığı birebir görüşmede, “Şii Koordinasyonu Çerçevesi, KYB adayı Berham Salih ile KDP adayı arasında kalırsa, KDP adayına oy verecek” dediği kaydedildi.⁴⁵

KDP lideri Mesut Barzani, Irak Parlamentosundaki KDP milletvekilleriyle bir araya geldi. Barzani’nin ofisinden yapılan açıklamaya göre toplantıda Irak’taki siyasi durum, siyasi süreçte atılan adımlar ve değişiklikler gündeme geldi. Ayrıca toplantıda Barzani, Bağdat ile sorunların “anayasaya uygunluk, ortaklık ve uzlaşma ilkesi” ile çözülmesi gerektiğini ifade ederek, “KDP çatışma ve derinleşen krizlerden yana değil, KDP için önemli olan vatandaşların anayasal haklarını ve onurunu korumaktır” dedi. Barzani, Irak Parlamentosu erken genel seçimlerinin Ekim 2021 tarihinde yapılmasına rağmen henüz hükûmetin kurulmadığına ve cumhurbaşkanının seçilemediğine dikkat çekerek, “KDP’nin seçim sonrası süreçteki tüm ısrar ve çabası vatandaşların refahı ve ülkenin istikrarına hizmet etme amaçlı olmuştur” ifadesini kullandı.⁴⁶

• Güvenlik

28 Haziran tarihinde Erbil’de bulunan Selahaddin Üniversitesi silahla giren bir şahıs, Hukuk Fakültesi Dekanı Dr. Kavan İsmail Gerdi ve Mühendislik Fakültesinde öğretim görevlisi olan Dr. İdris İzzet Hemehan’ı öldürdü.⁴⁷ Yaşanan olaya ilişkin açıklama yapan Erbil Valisi Ümit Hoşnav, zanlının daha önce disiplin suçları nedeniyle Soran Üniversitesinden atıldığını ve Selahaddin Üniversitesine yaptığı başvurunun da kabul edilmediğini aktardı. Yaşanan olay-

43 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/30062022>

44 <https://www.kurdiu.org/ku/b/516033>

45 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10587

46 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=206223>

47 <https://www.peyam.net/Details/31845>

dan dolayı taziyelerini ileten IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve Başbakan Mesrur Barzani, faillerin cezalandırılmasını istedi. Olaya tepki gösteren sosyal medya kullanıcıları da “Artık yasa dışı ve izinsiz silah kullanılması yasaklanmalı” paylaşımında bulundu. Öte yandan IKBY’de önceki hafta içerisinde altı kişinin silahlı saldırıda öldürüldüğü belirtildi. Söz konusu saldırılardan dördünün Erbil’de, birisinin Duhok’ta ve diğerinin de Süleymaniye’de yaşandığı aktarıldı. Ayrıca 1 Ocak’tan 30 Haziran 2022 tarihine kadar IKBY’de 31 erkek ve 23 kadının öldürüldüğü, 31 kadının intihar ettiği ve 29 kadının da kendine ateş verdiği kaydedildi.⁴⁸

IKBY Başbakanı Mersur Barzani, İçişleri Bakanlığına yasa dışı silah satışını kontrol etmek amacıyla silah depolarını kapatma çağrısında bulundu. Barzani, “İçişleri Bakanlığında insanların hayatlarının korunması için silah dükkânlarını kapatmalarını ve tüm yasa dışı silahlara el koymalarını istedim” dedi. Başbakan Barzani ayrıca mahkemelere, “Yasaların uygulanmasını ihmal etmeyin. Mahkemeleri mümkün olan her şekilde destekleyeceğimizi ve yardımcı olacağımızı temin ederim” diye seslendi.⁴⁹ Öte yandan Başbakan Barzani’nin çağrısından sonra IKBY İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan arama operasyonlarında iki gün içerisinde 7 bin silah ve yaklaşık 40 bin kurşuna el konulduğu belirtildi.⁵⁰

• Ekonomi

IKBY Sınır Gümrükler Müdürü Samal Abdulrahman, 2020 ve 2021 yıllarına göre IKBY sınır kapılarında yapılan ticaret hacminin yüzde 20 arttığı açıklamasında bulundu. Ayrıca Abdulrahman, geçtiğimiz 30 yıl boyunca IKBY’nin Türkiye ile ticaret hacminin İran ile yapılan ticaretin iki katından fazla olduğuna dikkat çekti. Diğer yandan Abdulrahman açıklamasının devamında, gıda fiyatlarında yaşanan yükselme nedeniyle yurt dışından IKBY’ye ithal edilen günlük gereksinimleri içeren ürünler üzerine uygulanan gümrük vergisinin tamamen kaldırıldığını belirterek gümrük vergisi kaldırma kararının 20 Eylül 2022 tarihine kadar uygulanacağını aktardı.⁵¹

Haziran ayında IKBY’nin 11 milyon 305 bin varil petrol sattığı kaydedildi. Her bir varilin 11.086 dolara satıldığı ve böylece Erbil yönetiminin bir trilyon 817 milyar 244 milyon 835 bin dinar petrol geliri elde ettiği belirtildi. Harcamalardan sonra 799 milyar 587 milyon 727 bin 400 dinarın IKBY’ye kaldığı bildirildi. Diğer yandan terör örgütü IŞİD ile mücadele kapsamında Uluslararası Koalisyon tarafından Peşmerge güçlerine 31 milyar 500 milyon dinar gönderildiği aktarıldı. Bu bağlamda IKBY iç gelirinin 300 milyar dinardan fazla olduğu ve IKBY’nin haziran ayında 995 milyar 87 milyon 727 bin 400 dinar gelir elde ettiği vurgulandı.⁵² Bununla birlikte mayıs ayına göre IKBY’nin haziran ayı gelirlerinde petrol ihracatında yaşanan azalma

48 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/020720227>

49 <https://esta.krd/170461/>

50 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=206197>

51 <https://www.awene.com/detail?article=72876>

52 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10593

ve yasa dışı gruplar tarafından IKBY petrol sahalarına yapılan saldırılar nedeniyle düşüş yaşandığı kaydedildi. Erbil yönetimi tarafından mayıs ayında 12 milyon 730 bin varil petrol ihraç edilirken, haziran ayında sadece 11 milyon 305 bin varil petrol ihraç edildiği açıklandı.

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY’de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 442 bin 819’a yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 453 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 431 bin 538’e ulaştığı kaydedildi.⁵³

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Çeşitli kaynaklar tarafından Franklin Templeton şirketinin Ortadoğu’nun en büyük ekonomisi olan Suudi Arabistan’a erişimini artırmak için ülkede bir büro açmayı amaçladığı aktarıldı. Şirketin CEO’su Jenny Johnson, sermaye yöneticileri için Suudi Arabistan’ın büyük bir genişleme piyasası olabileceğini ifade etti. 1,5 trilyon dolar değerindeki varlığa sahip olan California merkezli şirketin, lisans sürecini başlatarak Riyad’da yatırım ekipleri ve sahada satış ve destek birimleri ile ülkede varlık oluşturmayı hedeflediği görülmektedir. Franklin Templeton şirketinin sözcüsü, Suudi Arabistan’ın bölgede önemli bir piyasa oluşturduğunu, henüz yeni büro açılmasına dair bir duyuruda bulunmadıklarını ancak seçenekleri değerlendirdiklerini ifade etti.⁵⁴

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Suudi Arabistan’ı ziyaret ederek Veliht Prens Muhammed bin Selman ile bir araya geldi. İkili ilişkilerin değerlendirildiği, bölgede güvenlik ve istikrarın artırılması üzerine konuşulduğu aktarıldı. Kazimi’nin Riyad’ın ardından Tahran’ı ziyaret ettiği, İran ve Suudi Arabistan arasındaki müzakere sürecinin görüşmelerde ön plana çıktığı görüldü.⁵⁵

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE Devlet Başkanı Şeyh Muhammed bin Zayid Al Nahyan, Hindistan Başbakanı Narendra Modi’yi makamında ağırladı. Muhammed bin Zayid, BAE ve Hindistan arasındaki stratejik ilişkilere vurgu yaparak, daha geniş bakış açısıyla ilişkileri geliştireceklerini belirtti. İki ülke arasında çok güçlü bağlar olduğunu dile getiren Muhammed bin Zayid, halklar arasındaki ilişkiler sayesinde kültürel bağların da güçlendiğine dikkat çekti. İki liderin ülkeler arasın-

53 <https://www.facebook.com/100064450459235/posts/pfbid0PrnRWy4Qe74a7DXBCZX2uC61teUM7SaeoCrVb3Jas1X3u7XB3cYgnevYPRpmL7Y2l/>

54 https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-29/franklin-templeton-explores-opening-an-office-in-saudi-arabia?utm_content=middleeast&utm_source=twitter&utm_campaign=socialflow-organic&utm_medium=social#xj4y7vzkg

55 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraqi-pm-arrives-iran-after-saudi-visit-push-revival-tehran-riyadh-talks-2022-06-26/>

daki kapsamlı ekonomik ortaklık ve stratejik iş birliği bağlamında ilişkileri değerlendirdiği aktarıldı.⁵⁶

BAE Devlet Başkanı Şeyh Muhammed bin Zayid Al Nahyan, emirlik vatandaşı olan ve BAE'de ikamet eden bir anne ve yabancı uyruklu bir babadan doğan çocukların diğer vatandaşlar gibi eğitim ve sağlık sektöründe aynı fırsatlardan yararlanabileceğine dair bir karar yayımladı. Başbakan Yardımcısı ve Başkanlık İşleri Bakanı Şeyh Mansur bin Zayid Al Nahyan, kararı uygulamak için gerekli yönergelerin yayımlanacağını ifade etti. Bu bağlamda Başkanlık İşleri Bakanlığının federal ve yerel hükümet kurumlarını kararı uygulamada destekleyeceği aktarıldı.⁵⁷

• Katar

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnun bin Zayid, Katar'a ziyarette bulundu. Emirlik Divanı'ndan Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Thani ile görüşen Şeyh Tahnun bin Zayid, siyasal strateji konusunda iyi bir analist ve uzman olarak bilinmektedir. Taraflar arasındaki görüşmede ikili ilişkilerin değerlendirildiği, Körfez İşbirliği Konseyinin (KİK) yararına olacak şekilde iş birliğini geliştirme yollarının gözden geçirildiği aktarıldı.⁵⁸

• Kuveyt

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al-Sabah, Arap Birliği toplantısına katılmak üzere bulunduğu Beyrut'ta Lübnan Başbakanı Necib Mikati ile bir araya geldi. Görüşmede ikili ilişkilerin güçlendirilmesi, bölgesel ve uluslararası gelişmelerin değerlendirilmesi üzerinde durulduğu belirtildi.⁵⁹

Avrupa Birliği büyükelçileri, Kuveyt ve Katar'a kısa süreli Schengen vizesi muafiyeti sağlanması için AB Bakanlar Kuruluna müzakere yetkisi verdi. Sürecin sonunda ikili anlaşmalar ile karşılıklı olarak vizeden muafiyet sağlanabileceği belirtildi. AB ve KİK ülkeleri arasındaki etkileşimin ve seyahatin artırılmasını hedeflediği aktarıldı.⁶⁰

• Umman

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfetteh el-Sisi, 27 Haziran tarihinde Umman'a ziyarette bulunarak Sultan Heysem bin Tarık ile bir araya geldi. İki liderin ülkeleri arasındaki ayrıcalıklı ilişkileri gözden geçirdiği belirtildi. Tarafların olası iş birliği alanlarını değerlendirdiği, iki ülkenin de insanları için söz konusu alanları genişletmeyi hedefledikleri aktarıldı. Görüşme

56 <http://wam.ae/en/details/1395303061687>

57 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-30/uae-grants-added-benefits-to-children-born-to-female-citizens#xj4y7vzkg>

58 <https://dohanews.co/top-uae-official-sheikh-tahnoun-meets-amir-tamim-in-qatar/>

59 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3043889&Language=en>

60 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3043647&Language=en>

sırasında iki liderin ortak çıkarların olduğu çeşitli konularda fikir alışverişinde bulunduğu; Arap ve uluslararası alandaki gelişmeleri değerlendirdiği belirtildi. Görüşmede iki taraftan da bakanlar ve hükümet yetkilileri bulundu. Görüşmeler sırasında Umman ve Mısır'ın çeşitli alanlarda anlaşma imzaladığı ifade edildi.⁶¹

• Bahreyn

Bahreyn Dışişleri Bakanı Dr. Abdullatif bin Raşid Al-Zayani, Mısırlı mevkidaşı Samih Şükri ile bir araya geldi. İki ülke arasındaki ilişkilerin, ortak yatırımların, ticaretin, bölgesel ve uluslararası gelişmelerin değerlendirildiği aktarıldı. Rönesans Barajı, Libya ve Yemen'deki durum, ABD Başkanı ile gelecek Arap Zirvesi, terörle mücadele, İran'ın Arap ülkelerinin iç işlerine müdahalesi ve Ukrayna'daki durumun da gündem maddelerinden bazıları olduğu aktarıldı.⁶² İki ülke arasında ekonomi, bilim ve teknoloji, hukuk ve adalet, lojistik, şehir gelişimi, ticaret ve yatırım, turizm, eğitim ve çevre alanlarında 10 anlaşma, mutabakat zaptı ve ortak yürütme programları imzalandığı belirtildi.⁶³

• Yemen

Yemen'in meşru hükümetinin kontrolü altında olan Aden'de askerî bir yetkilinin konvoyunu hedef alan bir bombalı araç saldırısı gerçekleştirildi. Güvenlik kaynaklarından alınan bilgilere göre saldırının Lahij Emniyet Müdürü ve Güney Geçiş Konseyi'nin (GGK) askerî birlik komutanı olan Salih el-Sayed'in konvoyunu hedef aldığı kaydedildi. Patlamada en az 4 asker ve 3 sivilin öldürüldüğü, Sayed'in suikast girişiminden kurtulduğu aktarıldı. Daha öncesinde iki askerî yetkili saldırıda en az beş sivilin ve bir askerin öldürüldüğünü ve altı kişinin de ağır şekilde yaralandığını ifade etti.⁶⁴

Yemen, Rusya ve Ukrayna savaşının yansımaları sonucunda buğday stoklarının tükenmek üzere olduğunu açıkladı. Planlama ve Uluslararası İş Birliği Bakanı Waed Badhib, küresel gıda krizinin ve Rusya-Ukrayna savaşının, Yemen'e buğday ithalatına olumsuz etki ettiğini ifade etti. Badhib, Yemen'in buğday ithalatının %46'sının Rusya ve Ukrayna'dan geldiğini belirtti. Yemen'in stratejik buğday stokunun temmuz ortası gibi bitmesini beklediklerini ifade eden Badhib, Yemen'e buğday ithalatı sağlanmasına yönelik yeni bir piyasa bulması için Avrupa Birliği'nden (AB) yardım talep ettiklerini duyurdu.⁶⁵

61 <https://timesofoman.com/article/118436-oman-egypt-sign-several-pacts>

62 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterandEgyptiancounterpartholdpressconference.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDmwG3o1RNPfzLbcjPELG%2fzk%3d>

63 <https://www.bna.bh/en/BahrainandEgyptsign10agreementsandmemorandaofunderstanding.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDnmt7xBhDH4lqgxWClkniIM%3d>

64 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-assassination-military-official-convoy-aden>

65 <https://www.aneews.com.tr/middle-east/2022/06/25/yemen-warns-wheat-stock-to-run-out-amid-ukraine-war>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Umman resmî ajansı ONA'da yer alan habere göre, Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi'nin gerçekleştirdiği resmî ziyaret çerçevesinde başkent Muskat'taki El-Alem Sarayı'nda iki ülke arasında çeşitli anlaşmalara imza atılmıştır. Bu kapsamda ekonomi, sanayi, ticaret, çevre, deniz nakliyatı, araştırma ve astronomi alanlarında 6 mutabakat zaptı ile 2 iş birliği anlaşmasının yanı sıra iş birliği mektupları imzalanmıştır. Taraflar ayrıca 2023-2025 yılları için gençlik ve spor alanında iş birliği, 2022 için çalışma ve eğitim alanlarında teknik iş birliği ile 2022-2024 yıllarında yüksek öğretim, bilimsel araştırma ve yenilik alanında iş birliği konularında 3 yürütme programı konusunda anlaşmıştır. Mutabakat zaptları, iş birliği ve yürütme programları ile iş birliği mektupları, Umman hükûmeti adına Dışişleri Bakanı Bedr bin Hamed el-Busaidi, Mısır adına ise Dışişleri Bakanı Samih Şukri tarafından imzalanmıştır.⁶⁶

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, ülkesinin Mısır, Ürdün ve İran arasında "arabuluculuk görüşmelerine" ev sahipliği yaptığını söylemiştir. Fuad, Suudi Arabistan tarafından finanse edilen Al Arabiya televizyon kanalına verdiği röportajda konuyla ilgili daha fazla ayrıntı vermemiştir. Mısır ve Ürdün'den ise konuyla ilgili açıklama gelmemiştir.⁶⁷

Türkiye'nin Kahire Maslahatgüzarı Büyükelçi Salih Mutlu Şen, "Türkiye-Mısır ilişkilerinde çok daha olumlu gelişmeler olacağını da söyleyebilirim. Bu yönde çalışmalarımız devam ediyor" şeklinde konuşmuştur. Mısır'ın başkenti Kahiredeki Yunus Emre Enstitüsünde (YEE) çevrim içi Türkçe öğrenimi gören Mısırlı öğrenciler "Türk Kültürüyle Tanışma" etkinliğinde bulundu. Kahire YEE'de düzenlenen etkinliğe, Türkiye'nin Kahire Maslahatgüzarı Büyükelçi Salih Mutlu Şen, Kahire YEE Koordinatörü Emin Boyraz ve enstitüde çevrim içi eğitim alan yaklaşık 400 Mısırlı kursiyer katılmıştır.⁶⁸

• Libya

Birleşmiş Milletler (BM) Libya Özel Temsilcisi Stephanie Williams, Tobruk'taki Temsilciler Meclisi (TM) ile Libya Devlet Konseyi arasında Cenevre'de yapılan görüşmelerden sonuç alınmadığını duyurmuştur. Williams yaptığı yazılı açıklamada, "Kahire ve Cenevre'de gerçekleştirilen müzakerelerde varılan uzlaşma, ülke genelinde seçimler yapılması için yeterli değil" ifadelerini kullanmıştır. BM Libya Temsilcisi, iki tarafı da anlaşmazlıkların yaşandığı konuları bir tarafa bırakmaya, ülkede istikrar ve güven ortamının devamı için soğukkanlı davranmaya teşvik ettiklerini vurgulamıştır. Açıklamasında, "BM genel sekreterine görüşmelerle ilgili ayrıntılı bir rapor hazırlayarak, alternatif çözüm önerilerini sunacağım" ifade-

66 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/umman-ve-misirdan-iliskileri-gelistirme-adimlari/2624619>

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20220701-fm-iraq-hosts-talks-between-egypt-jordan-iran/>

68 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-nin-kahire-maslahatguzari-buyukelci-sen-turkiye-misir-iliskilerinde-olumlu-gelistmeler-olacak/2626418>

lerine yer veren Williams, cumhurbaşkanı adayının taşınması gereken şartlar konusundaki anlaşmazlığın sürdüğünü kaydetmiştir. Libya Devlet Yüksek Konseyi ile Temsilciler Meclisi (TM) üyelerinden oluşan ortak komitenin toplantıları Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde Mısır'ın başkenti Kahire'de 11-19 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.⁶⁹

Libya'nın doğusundaki Tobruk kentinde bulunan Temsilciler Meclisi (TM) tarafından başbakan olarak seçilen Fethi Başağa Abdulhamid Dibeybe başbakanlığındaki Ulusal Birlik Hükûmeti bakanlarından kenti terk etmelerini istemiştir. Başağa, "Başkente girmem yakın olduğu için Ulusal Birlik Hükûmeti bakanlarının Trablus'tan güvenli bir şekilde ayrılmaları için fazla zaman kalmadı" ifadesini kullanmıştır.⁷⁰

Libya merkezli February televizyon kanalının haberine göre, bir grup eylemci Temsilciler Meclisini basarak ateşe vermiştir. Yerel medyada parlamentodan dumanlar yükseldiğini gösteren videolar paylaşıldı. Sosyal medya üzerinden organize olan bir grup, "Gençlik Devrimi" sloganıyla 1 Temmuz'da Libya'nın bütün kentlerinde eylem yapma ve sivil itaatsizlik başlatma çağrısında bulunmuştu. Gençler yasama ve yürütme organlarının lağvedilerek olağanüstü hâl ilan edilmesi ve ülkede seçimlerin bir an önce yapılmasını talep etmektedir.⁷¹

Libya Ulusal Birlik Hükûmeti Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, ülke genelinde yapılan eylemlere destek verdiğini duyurmuştur. Dibeybe, Twitter hesabından yaptığı paylaşımında, "Ülkenin tamamında yapılan gösterileri destekliyorum. Hükûmet başta olmak üzere ülkedeki bütün oluşumların gitmesi gerekiyor. Ancak bu sadece seçimler yoluyla gerçekleşebilir. Libya halkı, seçimlerin yapılması ile hükûmetin bütçesini engelleyen ve halkın geçim sıkıntısını daha da artıran petrol sahalarını kapatanların kim olduğunu biliyor" ifadelerini kullanmıştır.⁷²

• Tunus

Tunus Bağımsız Yüksek Seçim Kurumu (ISIE), 25 Temmuz'da yapılması planlanan anayasa referandumu kampanyasına 24 siyasi partinin katılacağını duyurmuştur. ISIE yaptığı açıklamada Halk Hareketi, Afek Tunus ve Tunus İlerici Hareket partileri dâhil olmak üzere 24 partinin referandum kampanyasına katılmak için başvurduğunu söylemiştir. Yapılan açıklamada ayrıca Tunus Genel İşçi Sendikası başta olmak üzere 111 kuruluşun da sürece dâhil olacakları aktarılmıştır.⁷³ Afek Tunus Partisi'nin Meclis'de iki milletvekili bulunurken Tunus İlerici Hareket Partisi'nin herhangi bir milletvekili bulunmamaktadır.

69 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-temsilciler-meclisi-ile-devlet-yuksekkonseyi-arasindaki-cenevre-gorusmelerinden-sonuc-cikmedi/2627308>

70 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fethi-basaga-dan-libya-nin-baskenti-trablus-a-zor-kullanarak-girme-tehdidi/2627485>

71 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-da-eylemciler-tobruk-taki-temsilciler-meclisini-atese-verdi/2628401>

72 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-abdulhamid-dibeybe-den-eylemlere-destek-mesaji/2628504>

73 <https://www.middleeastmonitor.com/20220630-tunisia-24-parties-will-take-part-in-constitutional-referendum-campaign/>

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT), 16 Haziran'da yaptıkları genel greve benzer şekilde yine kamu kurumlarında ve devlete ait şirketlerde genel greve gitme çağrısında bulunmuştur. UGTT, grevin hükûmetin ekonomi politikalarını protesto etmek için gerçekleşeceğini ve 10 gün önce gerçekleşen stopajın protesto edileceğini belirtmiştir. UGTT Genel Sekreteri Tabboui, hükûmetin daha önce gerçekleşen genel greve rağmen kendileriyle diyaloga girmemesinin ve sessiz kalmasının sebebinin IMF ile yapılacak anlaşmanın bir parçası olduğunu dile getirmiştir.⁷⁴ Ayrıca bir Tunus Merkez Bankası yetkilisi Reuters'e verdiği demeçte, Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) bir heyetin bir kredi programı üzerinde müzakerelere başlamak için Tunus'u ziyaret edeceğini aktarmıştır.⁷⁵

Tunus'ta yargı Nahda lideri Raşid Gannuşî'nin aralarında bulunduğu 33 kişi hakkında Chokri Belaid ve Mohamed Brahmi'nin öldürülmesi davasında terör örgütü üyeliği suçlamasında bulunmuştur. Demokratik Yurtseverler Birleşik Partisi lideri Chokri Belaid, 6 Şubat 2013'te başkentte evinin önünde suikasta uğramıştı diğer maktül Popüler Akım Partisi'nin başkanı Brahmi ise 5 Temmuz 2013'te yine evinin önünde suikasta kurban gitmişti. Suikastları daha sonra İŞİD üstlenmişti.⁷⁶

• Cezayir

Bir radyo kanalına mülakat veren İspanya Dışişleri Bakanı Jose Manuel Albares, iki ülke arasında Batı Sahra meselesi yüzünden yaşanan kriz nedeniyle Cezayir'in İspanya ile gaz ihracatı dışında bütün ticari ilişkileri kesmesini eleştirmiştir. Albares, her ne kadar Cezayir'in bu durumunun İspanya'nın suizanni olduğunu iddia etse de gerçekte iki ülke arasında ticari ilişkilerin engellendiğini söylemiştir.⁷⁷

• Fas

Afrika Birliği (AfB) Komisyonu Başkanı Musa Faki Muhammed, Fas'tan İspanya'ya geçmeye çalışırken ölen düzensiz göçmenlerle ilgili soruşturma açılması çağrısı yapmıştır. Ölümle ilgili derhâl soruşturma başlatılması çağrısı yapan Muhammed, tüm ülkelerin, göçmenlere karşı uluslararası hukukun yükümlülüklerini getirmesi ve insan haklarını gözetmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁸ Konuyla ilgili açıklama yapan Almanya Hükûmet Sözcü Yardımcısı Wolfgang Büchner ise çok sayıda düzensiz göçmenin Fas'tan Kuzey Afrika'da İspanya toprağı Melilla kentine geçmeye çalışırken hayatını kaybetmesini "şoke edici" olarak nitelendirmiştir.⁷⁹

74 <https://www.middleeastmonitor.com/20220628-tunisia-major-union-calls-for-national-public-sector-strike/>

75 <https://www.middleeastmonitor.com/20220701-imf-delegation-heading-to-tunisia-to-start-loan-talks-central-bank/>

76 <https://www.middleeastmonitor.com/20220701-tunisia-ghannouchi-and-32-other-figures-charged-with-terrorism/>

77 <https://www.middleeastmonitor.com/20220701-spain-accuses-algeria-of-cutting-trade-ties-amid-diplomatic-crisis/>

78 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrika-birliginden-istryayada-gocmenlerin-olumu-sonrasi-sorusturma-cagrisi/2623200>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-fas-istryayada-sinirinda-duzensiz-gocmenlerin-olumu-soke-edici/2623594>

İsrail, ilk kez Fasıtaki uluslararası bir askerî tatbikatta gözlemci ülke olarak yer almıştır. İsrail Başbakanlık Basın Ofisinden konuya ilişkin yazılı açıklama yapılmıştır. Açıklamada, İsrail Ordusu ve Savunma Bakanlığından yetkililerin, ABD Afrika Komutanlığı (AFRICOM) ve Fas Kraliyet Silahlı Kuvvetleri öncülüğünde düzenlenen “Afrika Aslanı 2022” tatbikatına ilk kez gözlemci olarak katıldığı belirtilmiştir. İsrail’in tatbikata katılımının, İsrail ve Fas arasındaki güvenlik alanındaki ilişkileri güçlendirmeye yönelik bir adım olduğu ve Fas Ordusuna bağlı Terörle Mücadele Biriminin geçen yıl İsrail’de düzenlenen çok uluslu tatbikata katılımının devamı niteliğinde olduğu kaydedilmiştir.⁸⁰

⁸⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ilk-kez-fastaki-bir-askeri-tatbikata-gozlemci-olarak-katildi/2629220>